

22.10.2020-ғы № 8-15-1/5088 шығыс хаты

23.10.2020-ғы № 6501 кіріс хаты

**Жоғары және орта-арнайы оқу орындарында сыбайлас жемқорлық
тәуекелдерін ішкі талдау өткізу бойынша**

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰҚСАУЛЫҚ

Мазмұны

- 1 Жалпы ережелер
- 2 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау өткізуді нормативтік-құқықтық қамтамасыз ету
- 3 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу туралы шешім
- 4 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдаудың негізгі бағыттары мен критерилері
- 5 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің ішкі талдауын қорытындылау
- 6 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау нәтижелері бойынша анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою жөніндегі іс-шаралар тізбесі

1 Жалпы ережелер

1.1 Осы әдістемелік нұсқаулықтар сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдауды ұйымдастырудың және жүргізудің қағидаттарын, бағыттарын, тәртібін анықтайды.

1.2 Әдістемелік нұсқаулықтардың мақсаты – жоғары және орта-арнайы оқу орындарындағы сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау жүргізуге бірінғай тәсілді қамтамасыз ету болып табылады.

1.3 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу қағидаларына мыналар жатады:

- заңдылық - барлық субъектілердің нормативтік құқықтық актілерді және оларға сәйкес басқа да құқықтық құжаттарды толық және қатаң сақтауы;
- объективтілік - объективті, бейтарап баға беру мүмкіндігі;
- жан-жақтылық - құбылысты әр түрлі позициялардан, олардың қоғамдық өмірдің басқа құбылыстарымен байланысы тарапынан талдау;
- ашықтық - ақпараттың қол жетімділігі, мөлдірлігі.

2 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізуді нормативтік қамтамасыз ету

1 Қазақстан Республикасының Конституциясы (1995 жылы 30 тамызда қабылданған, 23.03.2019 жылғы өзгертулермен толықтырулармен);

2 «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» 18 қараша 2015 жылғы № 410-V ҚРЗ Қазақстан Республикасының Заңы (01.01.2020 жылғы өзгертулермен толықтырулармен)

3. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 - III Заңы (2020 жылғы 11 қаңтардағы өзгерістер мен толықтырулармен)

4 2015-2025 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегиясы - Қазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 26 желтоқсандағы № 986 Жарлығы

5 Қазақстан Республикасының 2015-2025 жылдарға арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағдарламасы

6 2016 жылғы 21 қарашадағы № 14441 сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің үлгілік ережелері.

Негізгі терминдер мен анықтамалар:

сыбайлас жемқорлық – жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың өздерінің лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және соған байланысты мүмкіндіктерін жеке өзі немесе делдалдар арқылы жеке өзіне не үшінші

тұлғаларға мүліктік (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтар алу немесе табу мақсатында заңсыз пайдалануы, сол сияқты игіліктер мен артықшылықтарды беру арқылы осы адамдарды параға сатып алу;

сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл – сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің өз өкілеттіктері шегіндегі сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, оның ішінде қоғамда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және жою жөніндегі, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтау, жолын кесу, ашу және тергеп-тексеру және олардың салдарларын жою жөніндегі қызметі;

сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат – сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайтуға, қоғамның мемлекеттік органдар қызметіне сенімін арттыруға бағытталған құқықтық, әкімшілік және ұйымдастырушылық шаралар;

сыбайлас жемқорлық тәуекелі – сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайлардың туындау мүмкіндігі;

сыбайлас жемқорлықтың алдын алу – сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің алдын алу шаралары жүйесін әзірлеу және енгізу арқылы сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды зерделеу, анықтау, шектеу және жою жөніндегі қызметі;

3 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу туралы шешім

3.1 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу үшін негіз болып жоғары немесе орта арнайы оқу орнының бірінші басшысының, ол болмаған кезде - оның міндеттерін атқаратын адамның шешімі табылады.

3.2 Егер бірінші басшы сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу туралы шешім қабылдаса, оның құрылымдық бөлімшелері мен олардың әрқайсысында талдаудың нақты мерзімдері көрсетілген сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің тиісті жоспары жасалады.

3.3 Білім беру мекемесі басшысының шешімі бойынша жұмыс тобы құрылады немесе сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізуге жауапты лауазымды адам тағайындалады.

4 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдаудың негізгі бағыттары мен критериилері

4.1 Орта арнайы оқу орындарындағы сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау келесі бағыттар бойынша жүзеге асырылады:

- 1) басқару және ұйымдастырушылық-кадрлық қызмет;
- 2) қаржылық-шаруашылық қызмет;
- 3) білім беру қызметі;

4) әлеуметтік тәрбие жұмысы

Басқару және ұйымдастырушылық-кадрлық қызметті зерделеу кезінде талдау келесі құжаттар мен мәліметтердің болуына жүргізіледі: орта арнайы оқу орындарының басшыларының бос лауазымдарына орналасу туралы ережелер; біліктілік талаптары және кәсіби стандарттар; білім беру ұйымдарының басшылары мен оқытушыларының бос лауазымдарына орналасуға хабарландыру; конкурстық комиссия отырыстарының хаттамалары; оқытушылық құрамды аттестаттау хаттамалары; білім алушылардың, оқытушылардың және ата-аналардың әлеуметтік сауалнамасының нәтижелері; Қамқоршылар кеңесі туралы ереже; Қамқоршылар кеңесінің құрамы туралы ақпарат; Қамқоршылар кеңесі отырысының хаттамалары; колледж директорының блогындағы ақпарат; білім беру мекемесі директорының жылдық есебі; оқу орны басшысының бұйрықтары.

Қаржы-шаруашылық қызметті зерделеу кезінде талдау келесі құжаттар мен мәліметтердің болуына жүргізіледі: қаржылық құжаттама; инвентаризациялық тізімдер; жұмыс уақыты парағы.

Білім беру қызметін зерделеу кезінде талдау келесі құжаттар мен ақпараттардың болуына байланысты жүргізіледі: оқытушылардың жеке жүктемесі туралы ақпарат; білім алушылардың сабаққа қатыстылығын және білімін бағалау электронды журналы; емтихандар мен мемлекеттік емтихандарды өткізу тәртібі туралы ереже; оқытушылардың біліктілігін арттыру туралы куәліктер;

Әлеуметтік-тәрбие қызметін зерделеу кезінде талдау келесі құжаттар мен мәліметтердің болуына жүргізіледі: сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бойынша шаралар жоспары; сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт; Оқытушылар мен қызметкерлердің ар-намыс кодексі; Студенттердің этикалық кодексі; «Саналы ұрпақ» студенттер клубы туралы ереже, жұмыс жоспары, жүргізілген іс-шаралар туралы есептер; білім беру мекемесінің веб-сайтының контенті.

4.2 Жоғары оқу орындарындағы сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау келесі бағыттар бойынша жүзеге асырылады:

- 1) басқару және ұйымдастырушылық-кадрлық қызмет;
- 2) қаржылық-шаруашылық қызмет;
- 3) білім беру қызметі;
- 4) ғылыми-инновациялық қызмет
- 5) әлеуметтік тәрбие жұмысы

Басқарушылық және ұйымдастырушылық-кадрлық қызметті зерделеу кезінде талдау келесі құжаттар мен мәліметтердің болуына жүргізіледі: жоғары оқу орындары басшыларының бос лауазымдарына орналасу туралы ережелер; біліктілік талаптары және кәсіби стандарттар; бос жұмыс орындарын толтыру туралы бұқаралық ақпарат құралдарында хабарландыру; конкурстық комиссия отырыстарының хаттамалары; оқытушылық құрамды аттестаттау хаттамалары; жоғары оқу орны қызметкерлерін қабылдау және

босату тәртібі туралы ереже; социологиялық сауалнама нәтижелері; жоғары оқу орны ректорының есебі; ректор блогы;

Қаржылық-шаруашылық қызметті зерделеу кезінде талдау келесі құжаттар мен мәліметтердің болуына байланысты жүргізіледі: ақша қаражаттары түсу бойынша барлық өтінімдерді автоматтандыру дәрежесі, өткен жылдардың мұрағатын қарау мен түзетуге қол жетімділікті жабу; ай сайынғы есептілікке реестр беру туралы банкпен қосымша келісім; салыстыру актілерімен бірге тауарлар мен материалдар құндылықтарын тіркеу мерзімдері; goszakur.gov.kz Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу веб-порталында жоспарланған және жүргізіліп жатқан сатып алулар туралы ақпарат; ХҚО үшін ақпараттық платформаның болуы немесе болмауы (бейнебақылау, жұмыс уақытын тіркеу; ақы төлеудің соңғы нәтижесіне назар аударып отырып, еңбекке ақы төлеуді ынталандыру жүйесін енгізу; индикативті рейтингтік көрсеткіштер негізінде оқытушылардың жұмысын ынталандырудың сараланған әдістері; сабақтарды видео бақылау).

Білім беру қызметін зерделеу кезінде талдау келесі құжаттар мен мәліметтердің болуына байланысты жүргізіледі: жеке оқу жүктемесі; қатысу мен білімді бағалау электрондық журналы, электрондық ведомость; қорытынды бақылау жүргізу тәртібі туралы ереже; академиялық ұтқырлық рәсімдеген адамдар туралы ақпарат; сайтта босатылған гранттарға ауыстыруға үміткерлер туралы ақпарат; сайтта грантқа аударуға үміткерлер туралы ақпарат; стипендия беру туралы сайттағы ақпарат; сайтта стипендияға үміткерлер туралы ақпарат; аударымға өтінімдер беруге арналған онлайн-қызметтің болуы; кредиттерді қайта сынауды бекіту үшін «Директум»-да маршруттың болуы.

Ғылыми-инновациялық қызметті зерделеу кезінде талдау келесі құжаттар мен ақпараттардың болуына байланысты жүргізіледі: плагиатқа қарсы бағдарлама; дипломдық жұмыс туралы ереже; магистрлік диссертация туралы ереже; диссертациялық кеңес туралы ереже; магистратура туралы ережелер; PhD докторантура туралы ереже.

Әлеуметтік-тәрбие қызметін зерделеу кезінде талдау келесі құжаттар мен мәліметтердің болуына жүргізіледі: сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бойынша шаралар жоспары; сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт; Оқытушылар мен қызметкерлердің ар-намыс кодексі; Студенттердің этикалық кодексі; тәулік бойғы байланыс орталығы; сыбайлас жемқорлыққа қарсы комиссия туралы ереже, отырыстың хаттамасы, есептер; сыбайлас жемқорлыққа қарсы комиссияның құрамы; «Сыйлықтар және сый беру шығындары» процедурасы туралы ереже; Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат; Парасаттылық мектебі туралы ереже; Парасаттылық мектебі жұмыс жоспары; «Саналы ұрпақ» студенттер клубы туралы ереже; «Саналы ұрпақ» студенттер клубының жұмыс жоспары; Мүдделер қақтығысын шешу (реттеу) саясаты; социологиялық зерттеулердің нәтижелері: «Оқытушы студенттердің көзқарасымен», «Оқытушы әріптестерінің көзқарасымен»; білім беру

мекемесінің сайтының контентты; жатақханаға тұруға онлайн режимінде тіркелу.

5 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің ішкі талдауын қорытындылау

5.1 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдаудың нәтижелері бойынша сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдауға жауапты адам немесе жұмыс тобы мыналарды қамтитын талдамалық есеп жасайды:

- анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдері туралы ақпарат;
- оларды жою бойынша ұсыныстар;
- анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою жөніндегі ұсынымның орындалу мерзімі.

5.2 Аналитикалық есеп жұмыс тобының әрбір мүшесімен келісіледі және оған жұмыс тобының басшысы немесе сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу туралы шешімнің орындалуын бақылау жүктелген адам қол қояды.

5.3 Аналитикалық есеп түрінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне жүргізілген талдау нәтижелері білім беру ұйымының бірінші басшысына ұсынылады.

5.4 Аналитикалық есеп пен берілген ұсыныстар негізінде оған қол қойылғаннан кейін он жұмыс күні ішінде анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою бойынша іс-шаралар жоспары жасалады.

5.5 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізуге жауапты тұлға, құрылымдық бөлімше немесе жұмыс тобы аналитикалық есепке қол қойылған күннен бастап алты ай ішінде жоғарыда аталған іс-шаралар жоспарының орындалуын бақылайды және білім беру ұйымының басшысына есептілік ақпарат ұсынады.

5.6 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдаудың нәтижелері және сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою бойынша қабылданған (қабылданатын) шаралар туралы ақпарат субъектінің (білім беру мекемесінің) интернет-ресурсында сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау орналастырылады.

5.7 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау нәтижелерін, оның ішінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау субъектісінің (білім беру мекемесінің) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі алқалы, консультативтік-кеңесші органдарының отырыстарында ашық талқылауға жол беріледі.

6 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау нәтижелері бойынша анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою жөніндегі іс-шаралар тізбесі

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою үшін:

- *басқарушылық-ұйымдастырушылық және кадрлық қызмет саласында:* нәтижеге бағытталған басқаруға негізделген процесті менеджмент жүйесін енгізу; бос жұмыс орындарын конкурстық негізде толтыру; профессор-оқытушылар құрамы мен қызметкерлерін рейтингтік бағалаудың ашық және айқын процедурасын енгізу; «Оқытушы студенттердің көзқарасымен», «Оқытушы әріптестерінің көзқарасымен» социологиялық сауалнама; Қамқоршылық кеңестерді құру; тәулік бойғы байланыс орталығының жұмысы; жүйелі социологиялық мониторинг жүргізу; білім беру мекемесі басшысының блогы арқылы кері байланыс; білім беру ұйымдарының бірінші басшыларының көпшілік алдында есеп беруі және ақпаратты сайтқа орналастыру.

- *қаржылық-шаруашылық қызмет саласында:* үнемі инвентаризация, жұмыс уақытын есептеу, ақша қаражаттары түсу бойынша барлық өтінімдерді автоматтандыру дәрежесі, өткен жылдардың мұрағатын қарау мен түзетуге қол жетімділікті жабу; ай сайынғы есептілікке реестр беру туралы банкпен қосымша келісім; салыстыру актілерімен бірге тауарлар мен материалдар құндылықтарын тіркеу мерзімдері; goszakup.gov.kz Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу веб-порталында жоспарланған және жүргізіліп жатқан сатып алулар туралы ақпарат; сыбайлас жемқорлықтың себебі болып табылатын және бәсекеге қабілеттілік деңгейінің төмендеуіне, бюджет қаражатын орынсыз жұмсауға әкеп соқтыратын тапсырыс берушілер мен жеткізушілердің алдын-ала сөз байласу мүмкіндігін азайтуға арналған барлық мемлекеттік сатып алулар электронды түрде жүргізілуі керек; ХҚО ақпараттық платформасын құру: бейнебақылау, жұмыс уақытын есепке алу; түпкілікті нәтижеге назар аудара отырып, еңбекке ақы төлеудің ынталандыру жүйесін енгізу, еңбекті ұйымдастырудың бригадалық нысаны енгізілді; индикативті рейтингтік көрсеткіштер негізінде оқытушылардың еңбегін ынталандырудың сараланған әдістерін енгізу; сабақтарды видео бақылау.

- *білім беру қызметі саласында:* құзыреттілік-критерийлік тәсілге негізделген білім алушылардың жетістіктерін бағалаудың жаңа әдістері мен технологияларын енгізу; сабаққа қатысу мен үлгерімнің электронды журналын, электрондық жазбаларын енгізу; емтихандарды жазбаша немесе тестілік аралас формада өткізу, сондай-ақ сырттай оқитын студенттерге қашықтықтан оқыту технологиясының артықшылықтарын пайдалану; емтихан билеттерін, құрастырылған билеттердің басып шығарылуы туралы ақпараты бар QR кодтарын қалыптастыру; студенттердің емтихан жұмыстарын тәуелсіз комиссия шифрлағаннан кейін, осы пәнге сабақ өткізген оқытушыларды қатыстырмай тексеру; емтихан тапсыру ережелерін бұзушылықтарды онлайн режимінде анықтауға мүмкіндік беретін бейнежазба мен бақылау технологиясын қолдану (шпаргалка парақтарын, ұялы телефондарды пайдалану және т.б.) пәндерге онлайн тіркеу; аударымға өтінімдерді онлайн беру және кредиттерді қайта сынақтан өткізу ұсыныстарды өңдеу; қайта оқылатын кредиттер саны мен академиялық айырмашылық туралы алқалы шешім қабылдау.

- *ғылыми-инновациялық қызмет саласында:* жалпыға танылған ғылыми-метрикалық көрсеткіштерді (мақалалар, дәйексөздер саны, Хирш индексі) қолдана отырып, кандидаттардың ғылыми-зерттеу әлеуетін объективті бағалау негізінде сыртқы / халықаралық және ішкі құрамға жаңа көзқарас енгізу; «Антиплагиат» жүйесін енгізу; дипломдық жұмыс туралы ережені әзірлеу және сайтта жариялау; магистрлік диссертация туралы ереже; диссертациялық кеңес туралы ереже; магистратура туралы ережелер; PhD докторантура туралы ереже.

- *әлеуметтік-тәрбие қызмет саласында:* оқытушылардың ар-намыс Кодексін енгізу, онда кәсіби және іскерлік сапалардың сипаттамаларынан басқа, профессорлық-оқытушылық құрамның сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениеті мен сыбайлас жемқорлыққа қарсы санасы туралы бөлім болуы және оны нығайтудың жолдары ашылуы керек; педагогтардың, студенттердің, магистранттар мен докторанттардың сыбайлас жемқорлыққа қарсы санасы мен мәдениетінің деңгейін көтеру жөніндегі іс-шаралар кешенін жүзеге асыру; сыбайлас жемқорлыққа қарсы тақырыптар бойынша оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешендер жасау; білім алушылардың құқықтық санасы мен құқықтық мәдениетін арттыру мақсатында сыбайлас жемқорлыққа қарсы сағаттар өткізу; студенттердің сыбайлас жемқорлыққа қарсы жазғы және қысқы мектептерін ұйымдастыру және өткізу; сыбайлас жемқорлыққа қарсы тақырыптағы кітап көрмелері мен байқаулар; студенттерге сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары туралы есеп беру тәсілдері туралы ақпараттандыру; ағымдағы оқу жылына арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жоспарын әзірлеу және жариялау; «Қоғамтану», «Құқық» кәсіптік білім беру мекемелерінде іске асырылатын қоғамдық пәндер бағдарламаларына сыбайлас жемқорлыққа қарсы мазмұнның оқу модулін енгізу; қоғамдық пәндер бойынша аудиториядан тыс өзіндік жұмыс тізімін, сыбайлас жемқорлыққа қарсы тақырыптар бойынша тапсырмаларды құру; сайтта сыбайлас жемқорлыққа қарсы комиссия туралы ережені, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы комиссияның құрамы туралы ережені әзірлеу және жариялау (құрамында студенттер құрамының өкілдері де болуы керек); комиссия жұмысы туралы баяндамаларды жүйелі түрде жариялау; жатақханаға тұруға онлайн режимінде тіркелу тәртібін әзірлеу; «Сыйлықтар және сый беру шығындары» процедурасы туралы ережені әзірлеу және жариялау; Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат; Парасаттылық мектебі туралы ереже; Парасаттылық мектебі жұмыс жоспары; «Саналы ұрпақ» студенттер клубы туралы ереже; «Саналы ұрпақ» студенттер клубының жұмыс жоспары; Мүдделер қақтығысын шешу (реттеу) саясаты.